

Uluslararası

TÜRK SİVİL ESİRLERİ

Sempozyumu

BİLDİRİSİ

Sultanbeyli
Belediyesi

MARMARA
UNİVERSİTESİ

Sultanbeyli
Belediyesi

MARMARA
UNİVERSİTESİ

Sempozyum Tertip Heyeti

Prof. Dr. Okan Yeşilot

Prof. Dr. Leyla Coşan

Doç. Dr. Yüksel Çelik

Doç. Dr. Ali Satan

Araş. Gör. Elvan Yılmaz Gümüş

Araş. Gör. Serdar Oğuzhan Çaycıoğlu

Zafer Sögütçü

Mehmet Mazak

Birol Alpat

Salih Boyraz

Sempozyum Bilim Kurulu

Prof. Dr. Alfina Sibgatullina

Prof. Dr. Zaza Tsurtsumia

Prof. Dr. Okan Yeşilot

Prof. Dr. Cemalettin Taşkiran

Prof. Dr. Vahdettin Engin

Prof. Dr. Erhan Afyoncu

Prof. Dr. Nesrin Sarıahmetoğlu

Prof. Dr. Ahmet Taşağıl

Prof. Dr. Ahmet Kavas

Prof. Dr. Oğuz Karakartal

Doç. Dr. Abdulhamit Avşar

Doç. Dr. Vitaliy Vitaliyeviç Poznahirev

Doç. Dr. Andry Macsimchik

Doç. Dr. Yüksel Çelik

Dr. Hatem Cabbarlı

Dr. Telman Guliyev

Dr. Nazım Cafersoy

**Sultanbeyli
Belediyesi**

**MARMARA
ÜNİVERSİTESİ**

Türk Tarihinin Hüzün Adası Nargın

Dr. Telman NUSRETOĞLU
Türk İslam Araştırmaları Merkezi Başkanı, Bakü

Birinci Cihan Harbi tarihin akışını, ülkelerin haritasını değiştiren, Avrasya bölgesinde yeni jeopolitik dengeler ve devletlerin ortaya çıkmasına neden olan çok kanlı bir harp olarak dünya tarihine geçmiştir. Bazı tarihçilerin vermiş olduğu rakamlara göre; bu dönemde savaşan taraflarca yaklaşık 8 milyon asker esir alınarak zor şartlar altındaki kamplarda esir hayatı yaşamak zorunda bırakılmıştır. Bu esirlerin önemli bir kısmı çeşitli salgın hastalıklar ve açlıktan hayatını kaybetmiştir. Çarlık Rusyasının esir kamplarında çok daha elim hadiseler yaşanmıştır. Rus tarihçilerin vermiş oldukları rakamlara göre; Çarlık idaresi Birinci Cihan Harbinde yaklaşık 2 milyon asker ve sivil esir almış, bunların da yaklaşık altmış bini Osmanlı ordusunun payına düşmüştür. Hakkında az araştırma yapılmış ve pek çok yönüyle halen bilinmezliklerle dolu olan, Kafkasya Cebhesinde esir alınmış asker ve subayların önemli bir bölümünün yerleştirildiği veya başka esir kamplarına gönderilmek üzere bekletildiği sınıflandırma, atama ve lojistik mintika olarak da kullanılan Nargın adası önemli bir yere sahiptir. 1915 yılının başlarında kurulmuş olan Nargın esir kampından sadece 1917 senesinde yaklaşık 20 bin Osmanlı esiri Rusyanın farklı kamplarına gönderilmiştir.

Nargın, sadece Anadolu Türklüğünün değil, aynı zamanda Azerbaycan Türklüğünün de fedakar, kahraman, vatansever evlatlarını alıp götürerek bu iki kardeş toplumu aynı acı etrafında birleştirmiştir. Önce Osmanlı askerleri sonra da 1918-1920 tarihlerinde Azerbaycan Milli Ordusunu kurmuş olan Türkçü, Milliyetçi subaylar Bolşevik inkilabının hemen akabinde hapsedilerek Nargın adasına götürülmüş ve bu ölüm adasında kurşuna dizilmiştir.

Birinci cihan harbi sırasında adada bulunan Osmanlı esirleri hakkında kaynaklarda çok az bilgi bulunsada Rusya Askeri Tarih Arşivinde , Kazan ve Bakü'de yayınlanmış olan gazete ve dergilerde fazlasıyla belge ve bilgiler bulunmaktadır. Nargın esir kampının kurulması fikri Sarıkamış faciası sonrası ortaya çıkmıştır. Rus Ordusu 15 bin Osmanlı askerini Sarıkamışta esir alınca ve bunların üzerine Kafkasya'nın diğer cebbelerinden getirilen esirler eklenince ortaya çıkan ağır koşullar altında ciddi salgın

hastalıklar peyda olmuştur. Nihayetinde Hazar'da bulunan Nargın adası esirler için geçici barınma, sınıflandırma, atama mintikası olarak düşünülmüş, daha sonra kalıcı bir kamp haline dönüşmüştür.

Bu bildiriye bizzat adada gözlemci olarak bulunmuş Neriman Nerimanov'un ve Rus askeri kaynaklarının verdiği bilgilere dayanarak yaşanan mezalim hakkında bilgi sunulacaktır. Türk esirlerle Kafkasya Müslümanlarının ilişkileri ve onlara yapılan yardımlar da çalışmamızın en önemli bir bölümünü oluşturuyor. Bunlara ek olarak Ermeni grupların Türk esirler hakkındaki faaliyetleri de ayrıca çalışmamızda incelemekteyiz.